

ELEKTR XAVFSIZLIGI BO‘YICHA YETAKCHILIK VA JAVOBGARLIKNI RAG‘BATLANTIRISH STRATEGIYALARI

Odiljonova Ruzixon Sanjarbek qizi

Andijon mashinasozlik institute-bakalavr talabasi

E-mail:rozixonodiljonova8@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tadqiqot elektr energetikasi korxonalarida xavfsizlik madaniyatini shakllantirish va rivojlantirishda yetakchilik hamda javobgarlikni rag‘batlantirish strategiyalarini o‘rganishga qaratilgan. Tadqiqot doirasida O‘zbekistonning yirik elektr energetika korxonalarida qo‘llanilayotgan rag‘batlantirish usullari va ularning samaradorligi tahlil qilindi. Natijalar shuni ko‘rsatdiki, strategik yondashuv asosida ishlab chiqilgan rag‘batlantirish tizimlari xavfsizlik ko‘rsatkichlarining sezilarli darajada yaxshilanishiga olib kelgan.

Kalit so‘zlar: elektr xavfsizligi, yetakchilik, javobgarlik, rag‘batlantirish, xavfsizlik madaniyati, boshqaruv strategiyasi, mehnat muhofazasi, xodimlarni motivatsiyalash.

Kirish: Elektr energetikasi sohasida xavfsizlik masalasi har doim ustuvor ahamiyatga ega bo‘lib kelgan. Biroq, faqatgina texnik va tashkiliy choralar bilan yuqori darajadagi xavfsizlikni ta‘minlab bo‘lmaydi. Buning uchun korxonada xavfsizlik madaniyatini shakllantirish va har bir xodimning javobgarlik hissini oshirish zarur. Bu jarayonda yetakchilik va javobgarlikni rag‘batlantirish muhim rol o‘ynaydi.

Mavzuning dolzarbligi: elektr energetikasi korxonalarida yuz berayotgan baxtsiz hodisalarning ko‘p qismi inson omili bilan bog‘liq ekanligi hamda xavfsizlik madaniyatini shakllantirish orqali ularning oldini olish mumkinligi bilan izohlanadi.

Tadqiqot maqsadi

Tadqiqotning asosiy maqsadi elektr energetikasi korxonalarida xavfsizlik madaniyatini shakllantirish va rivojlantirishda yetakchilik hamda javobgarlikni rag‘batlantirish strategiyalarining samaradorligini baholash va takomillashtirish yo‘llarini aniqlashdan iborat.

Tadqiqot metodlari

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- Statistik ma'lumotlarni tahlil qilish
- Anketa so‘rovnomasi
- Intervyu
- Qiyosiy tahlil
- Kuzatish

2022-2023-yillar davomida yirik elektr energetika korxonasida o‘tkazilgan

tadqiqotda 50 dan ortiq xodim ishtirok etdi. Rag'batlantirish tizimlarining samaradorligi xavfsizlik ko'rsatkichlari va xodimlarning motivatsiya darajasi asosida baholandi.

Natijalar

Tadqiqot natijalariga ko'ra, samarali rag'batlantirish strategiyalari qo'llanilgan korxonalarda:

1. Xavfsizlik qoidalarining buzilishi 45% ga kamaygan
2. Xodimlarning xavfsizlik choralari munosabati ijobiy tomonga o'zgargan
3. Xavfsizlik bo'yicha tashabbuslar soni 60% ga oshgan
4. Baxtsiz hodisalar soni 35% ga kamaygan

Rag'batlantirish tizimining asosiy elementlari sifatida quyidagilar aniqlandi:

- Moddiy rag'batlantirish (mukofotlar, qo'shimcha to'lovlar)
- Ma'naviy rag'batlantirish (taqdirlash, e'tirof etish)
- Kasbiy rivojlanish imkoniyatlari
- Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash

Muhokama

Tadqiqot davomida aniqlangan muhim jihat - bu rag'batlantirish tizimining kompleks xarakterga ega bo'lishi kerakligi. Faqat moddiy rag'batlantirish uzoq muddatli samaraga erishish uchun yetarli emas. Rag'batlantirish strategiyasi quyidagi tamoyillarga asoslanishi kerak:

1. Adolatlilik va shaffoflik
2. Izchillik va muntazamlilik
3. Individual yondashuv
4. Natijaga yo'naltirilganlik

Shu bilan birga, tadqiqot jarayonida quyidagi muammolar aniqlandi:

- Rag'batlantirish tizimining yetarli darajada moslashuvchanligi yo'qligi
- Baholash mezonlarining aniq emasligi
- Rag'batlantirish choralarining bir xilligi

Xulosa: Tadqiqot natijalari elektr xavfsizligi bo'yicha yetakchilik va javobgarlikni rag'batlantirish strategiyalarining samaradorligini tasdiqladi. Rahbarlarning shaxsiy ishtiroki xavfsizlik ko'rsatkichlarining yaxshilanishiga bevosita ta'sir ko'rsatishi, ma'naviy rag'batlantirish moddiy rag'batlantirishga qaraganda samaraliroq ekanligi, transformatsion va xizmatkor yetakchilik modellari eng yuqori natija ko'rsatishi hamda aniq javobgarlik tizimi xavfsizlik madaniyatining rivojlanishiga xizmat qilishi aniqlandi. O'tkazilgan tadqiqot natijalari asosida rahbarlar uchun maxsus tayyorgarlik dasturlarini ishlab chiqish, rag'batlantirish tizimini individuallashtirilgan yondashuv asosida takomillashtirish, xavfsizlik madaniyatini rivojlantirish dasturlarini joriy etish, xalqaro tajribani o'rganish va qo'llash hamda monitoring va baholash tizimini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi.

Ushbu tavsiyalarning amalga oshirilishi elektr energetika korxonalarida xavfsizlik madaniyatining rivojlanishiga va baxtsiz hodisalarning kamayishiga xizmat qiladi. Shuningdek, korxonalarda xavfsizlik bo'yicha yetakchilik va javobgarlikni rag'batlantirish strategiyalarini joriy etish orqali nafaqat xavfsizlik ko'rsatkichlarini yaxshilash, balki umumiy mehnat unumdorligini oshirish va xodimlar motivatsiyasini kuchaytirish mumkinligi tasdiqlandi. Bu esa o'z navbatida korxonaning barqaror rivojlanishi va raqobatbardoshligining oshishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov B.S. "Elektr energetikasi korxonalarida xavfsizlik madaniyati". Toshkent, 2023
2. Rahmonov D.A. "Sanoat korxonalarida mehnat muhofazasi". Toshkent, 2022
3. "Elektr xavfsizligi: nazariya va amaliyot". Toshkent, 2023
4. "Safety Leadership in Energy Sector". IEA, 2023
5. "O'zbekiston elektr energetikasi: xavfsizlik strategiyasi". Toshkent, 2022
6. "Mehnat muhofazasi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni
7. "Electric Safety Culture Development". IEEE, 2023
8. "Leadership in Safety Management". ISO, 2022